MASARYKOVA UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Evropská studia

Analýza zahraničně-politických cílů předsednictví Rady EU v závislosti na regionálních preferencích států

Bakalářská práce

Kateřina Borovská

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Kaniok, PhD.**

UČÍ: 264161

Obor: ES - MEZ

Imatrikulační ročník: 2007

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Analýza zahraničně-politických cílů předsednictví Rady EU v závislosti na regionálních preferencích států“ vypracovala samostatně a použila pouze zdroje uvedené v seznamu literatury.

Kateřina Borovská, květen 2010

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu této práce PhDr. Petru Kaniokovi, PhD. za vstřícný přístup, podnětné připomínky a cenné rady, které mi poskytl během psaní práce.

Obsah

1. Úvod **5**

2. Metodologie **7**

3. Role předsednictví **8**

3.1 Utváření agendy SZBP předsednictvím 9

3.2 Reprezentace EU 12

4. Předsednictví Lucemburska (leden – červen 2005) **15**

4.1 Zahraniční politika 15

4.2 Analýza programu předsednictví 15

5. Předsednictví Velké Británie (červenec – prosinec 2005) **17**

5.1 Zahraniční politika 17

5.2 Analýza priorit předsednictví 17

6. Předsednictví Rakouska (leden - červen 2006) **19**

6.1 Zahraniční politika 19

6.2 Analýza priorit předsednictví 19

7. Předsednictví Finska (červenec - prosinec 2006) **21**

7.1 Zahraniční politika 21

7.2 Analýza priorit předsednictví 21

8. Předsednictví Německa (leden - červen 2007) **22**

8.1 Zahraniční politika 22

8.2 Analýza priorit předsednictví 23

9. Předsednictví Portugalska (červenec - prosinec 2007) **24**

9.1 Zahraniční politika 24

9.2 Analýza priorit předsednictví 25

10. Předsednictví Slovinska (leden - červen 2008) **26**

10.1 Zahraniční politika 26

10.2 Analýza priorit předsednictví 26

11. Předsednictví Francie (červenec - prosinec 2008) **28**

11.1 Zahraniční politika 28

11.2 Analýza priorit předsednictví 28

12. Předsednictví České republiky (leden - červen 2009) **30**

12.1 Zahraniční politika 30

12.2 Analýza priorit předsednictví 30
13. Předsednictví Švédska (červenec – prosinec 2009) 32
13.1 Zahraniční politika 32
13.2 Analýza priorit předsednictví 32
14. Tabulky 34
15. Závěr 36
16. Použité zdroje 38
16.1 Primární 38
16.2 Sekundární 39
16.2.1. Monografie 39
16.2.2. Sborníky 38
16.2.3. Články z časopisu 40
16.2.4. Články z online časopisu 41
16.2.5. Online dokumenty 42

1. Úvod

Funkce předsednictví Rady Evropské unie (EU) prošla během své existence dlouhým vývojem, k původně pouze administrativním a procedurálním pravomocem přibyla časem i pravomoc iniciovat agendu. Posílilo se tak postavení předsednictví a jeho možnosti reálně ovlivnit agendu jednání Rady EU, a tím částečně i směřování EU. Pravomoci předsednictví se nicméně stále vyvíjí, poslední změna nastala s přijetím Lisabonské smlouvy, která výrazně omezila jeho působení právě v zahraničněpolitické agendě, kterou se bude zabývat tato práce.

V rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) došlo v Lisabonské smlouvě ve funkci předsednictví k velkým změnám. Dosud bylo předsednictví hlavním aktérem SZBP, i když se částečně dělilo o pravomoci s Komisí, navíc se na politice podílel i Vysoký představitel pro SZBP, který předsednictví asistoval. Díky této agendě měla předsednická země jedinečnou možnost reprezentovat půl roku EU na mezinárodní úrovni a řídit její zahraniční politiku. Lisabonská smlouva nově zavedla funkci stálého předsedy Evropské rady a Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, kteří převzali řízení agendy SZBP. Ta je tedy nově v pravomoci Rady pro zahraniční věci, které předsedá právě Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.[1]

Tématem této práce bude právě zahraničněpolitická agenda jednotlivých předsednictví v kontextu jejich geografických priorit promítnutých do programu předsednictví. Vzhledem k omezenému rozsahu práce bylo vybráno posledních deset předsednictví, přičemž posledním je nedávno ukončené předsednictví švédské a prvním lucemburské z roku 2005. Státy sice vytváří společný program na 18 měsíců, každý z nich pak vypracovává i svůj program, ve kterém specifikuje, čím se bude konkrétně zabývat.

V úvodní teoretické části se práce zaměří na to, do jaké míry předsednictví vůbec může ovlivnit zahraničněpolitickou agendu EU. Představitelé SZBP, které nově zavedla Lisabonská smlouva, omezili a převzali roli předsednictví jako vnějšího reprezentanta EU. Nicméně tato práce se zabývá předsednictvími, která proběhla před platností Lisabonské smlouvy, zaměří se na instituce a vztahy fungujícími v době jejich trvání. Práce se pokusí

[1] Viz. Fiala, P., Pitrová, M.: *Evropská unie.* 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 219.

ukázat, jaký mělo předsednictví na agendu vliv a jaké faktory limitovaly sestavování agendy a prosazení priorit předsednické země. V této teoretické části bude práce vycházet zejména z prací J. Tallberga, O. Elgströma a R. Bengtssona. Zvláště Tallberg zastává optimistický postoj vzhledem k možnostem předsednictví agendu ovlivnit, nesouhlasí tedy s řadou autorů jako jsou Helen Wallace, Richard Corbett, nebo David Coombes, kteří mají k této otázce spíše skeptický postoj.[2]

V další analytické části práce pak už dojde na samotnou analýzu programů předsednictví. Cílem práce bude pomocí této analýzy zjistit, na které země se jednotlivá předsednictví ve své agendě nejvíce zaměřila a které naopak upozadila pomocí nástrojů popsaných v teoretické části práce. Analyzovány budou ty části programů, které se zabývají zahraniční politikou v rámci společné bezpečnostní a zahraniční politiky EU. Výsledky analýzy pak budou zhodnoceny vzhledem k zeměpisné poloze jednotlivých předsednických států. Výzkumnou otázkou, kterou se bude práce zabývat, je totiž tvrzení, že *státy si vybírají priority své zahraničněpolitické agendy vzhledem k příslušnosti k regionu*. Práce se pokusí dokázat, že ve formulaci zahraničněpolitických preferencí států sehrává velkou roli proměnná geografické příslušnosti, tedy že předsednictví preferuje zejména regiony, na kterých má geografický a strategický zájem, případně historické vazby.[3]

Výstupem práce tedy bude komplexní analýza zahraničněpolitických priorit posledních deseti předsednictví a následné zodpovězení dané výzkumné otázky.

[2] Blíže: Tallberg, J.: *The agenda-shaping powers of the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 18.
[3] Srovnej: tamtéž, str. 26.

2. Metodologie

V následujících kapitolách bude objasněno, jak se podílelo předsednictví na vytváření agendy a reprezentaci EU a jakým způsobem mohlo do své činnosti promítat své priority. V další části práce pak tedy dojde na samotnou analýzu jednotlivých programů. Ta bude vycházet z metodologie obsažené v publikaci P. Druláka. Bude se jednat o diskursivní analýzu, ta *„(…)neklade otázku po „pravdivosti“ dokumentu (skutečností a významů, které sděluje), nezkoumá, zda dokument odpovídá nějaké mimo text existující realitě. Diskursivní analýza zkoumá, jakým způsobem lidé skrze text či soubor textů konstruují smysl a význam objektů a aktivit sociálního světa.“*[4] Konkrétně půjde o Foucaultovskou historickou diskursivní analýzu. Ta vnímá diskurs jako významovou strukturu, systém diferencí, ve které je význam věcí utvářen skrze srovnání, vykreslení vzájemných odlišností objektů. Zaměřuje se také spíše na obsah textu, než na jeho formální vlastnosti. Autor nabízí čtyři otázky, které mají napomoci při formulaci výzkumného rámce. V rámci odpovědí na ně lze tedy nastínit tento výzkumný rámec: zkoumán bude oficiální zahraničněpolitický diskurs zemí, práce bude zkoumat zahraniční politiku jednoho subjektu - předsednictví, zkoumané události jsou rozprostřeny během delšího časového období - 5 let. Konkrétně tedy jde o deset událostí a v rámci nich je zkoumáno společné téma zahraničněpolitických preferencí.[5]

[4] Viz. Beneš, V.: *Diskursivní analýza*, in: Drulák, P. (eds.) a kol.: *Jak zkoumat politiku*, 1. vyd., Praha, Portál 2008, str. 93.
[5] tamtéž, str. 105-108.

3. Role předsednictví

Po přijetí Lisabonské smlouvy se role předsednictví zásadně proměnila. Nově bylo vyčleněno předsednictví Rady ministrů pro zahraniční záležitosti, té už nyní nepředsedá předsednictví ale Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který přispívá k utváření SZBP, je zmocněn Radou, současně je jedním z místopředsedů Komise. Délka jeho mandátu je stejná jako délka mandátu Komise, tedy 5 let. Reprezentantem EU je pak stálý předseda Evropské rady, ten je volen Evropskou radou na dva a půl roku. Jednou z jeho funkcí je právě vnější zastupování Unie v rámci SZBP.[6]

Lisabonská smlouva je tak další v řadě reforem, které už minulosti upravovaly pravomoci předsednictví. *„Na prozatím realizovaných reformách je nicméně patrná snaha „odpoutat" předsednictví od členských států EU a zajistit větší kontinuitu jeho programových cílů. Státy jsou nuceny více dbát na návaznost agendy. Kromě toho jsou omezeny nutností přesunout část jednání do Bruselu. Toto opatření znamená úlevu pro jejich kapacity, ale současně to zásadně limituje možnost „sebeprezentace" vůči partnerům i médiím. Reformy omezují roli tvůrce politických priorit a obhájce národních zájmů."*[7] Země jsou tím pádem nuceny ve větší míře hledat shodu mezi svými zájmy a zájmy EU, tomu napomáhá i týmové předsednictví tří zemí. Tyto změny, které přinesla Lisabonská smlouva, pokračují ve výše zmíněné snaze omezit roli předsednictví jako obhájce národních zájmů, které promítá do svého programu. Nicméně předsednictví, kterými se zabývá tato práce proběhla před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, systém vztahů a pravomocí byl tedy dán smlouvou z Nice. V dalším textu tak budou rozebírány role předsednictví, jeho vliv na agendu atd. optikou tehdejšího platného primárního práva.

Předsednictví Rady EU mělo podle Elgströma čtyři hlavní role, zaprvé je to administrace a koordinace. Administrace se vztahuje zejména na jednání Rady, tedy jejich přípravu, organizaci a vedení. Jedná se o tradiční funkci předsednictví. Koordinace pak znamená sladění spolupráce Rady s Komisí a Evropským parlamentem. Druhou funkcí je pak stanovení politických priorit, ty jsou obsaženy v programu předsednictví. Tuto funkci

[6] Fiala, P., Pitrová, M.: *Evropská unie.* 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, str. 220-221.

[7] Viz. Pitrová, M., Kaniok, P.: *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*, Mezinárodní vztahy, roč. XL., č. 3, 2005 str. 19.

předsednictví získalo postupným vývojem tohoto orgánu, částečně i na úkor Komise. Třetí funkcí je potom mediace, tedy hledání kompromisů, předsednictví je bráno jako nestranný aktér, který při jednání hledá kompromis mezi státy. Čtvrtou funkcí pak byla vnitřní a vnější reprezentace EU.[8]

V následující části textu se práce zaměří na funkce, které jsou důležité pro zkoumanou oblast, tedy SZBP, a to jednak na stanovení priorit a celkové utváření agendy a roli předsednictví v tomto procesu. Ještě před analýzou samotných programů je nutné objasnit, jak může předsednická země agendu EU vůbec ovlivnit a promítnout do ní své národní zájmy a preference obsažené právě v programu předsednictví. V druhé části pak bude popsána funkce vnitřní a vnější reprezentace EU, bude nastíněno, kteří další aktéři se podíleli na společné zahraniční a bezpečnostní politice a jaké kompetence mělo v této oblasti samo předsednictví.

3.1 Utváření agendy SZBP předsednictvím

Možnost iniciovat agendu a legislativu je pro předsednictví poměrně nová a vznikla postupným zvětšováním pravomocí předsednictví. Zpráva tří moudrých mužů poukázala na potřebu sestavovat program předsednictví a nutnost stanovení priorit. Iniciační funkce předsednictví poté postupně posilovala, předsednictví ji převzalo částečně od Komise.[9] V rámci reformních aktivit v 90. letech se objevila snaha tuto iniciační funkci ukotvit, vyvrcholením snah byl summit ER v Seville v roce 2002, který ve svých závěrech vymezil programovou funkci předsednictví. Od této doby byl nově vytvářen víceletý strategický program předsednictví plus roční strategický program pro dvě po sobě jdoucí předsednictví. Od roku 2002 pak už nebyl plně dílem předsednictví, ale reflektoval i priority vzniklé jednáním s Komisí. Od roku 2007 pak přešla předsednictví na systém trojic, tedy spolupráce tří po sobě jdoucích předsednictví během 18 měsíců. Programové priority předsednictví jsou tedy realizovány jednak osmnáctiměsíčním programem Rady a pak především půlročním programem, který se musí pohybovat v rámci osmnáctiměsíčního programu, ten je ale velmi široce a obecně pojatý, spíše se tedy jedná o jakýsi symbolický rámec.[10]

---

[8]Blíže: Elgström, O.: *Introduction*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective,* str. 5-7.
[9] Tallberg, J.: *Leadership and Negotiation in the European Union,* University Press, Cambridge 2006, str. 49.
[10] Kaniok, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, str. 83-85.

Jak už bylo zmíněno v úvodu, někteří autoři (Wallace, Coorbet, Coombs) se na potenciál předsednictví utvářet agendu dívají pesimisticky. Tuto pozici ovšem zpochybňuje ve své práci J. Tallberg. Zároveň popisuje hlavní argumenty pesimistického vnímání předsednictví jako iniciátora agendy. Nejčastějším argumentem kritiků je tedy jednak to, že předsednictví nemá žádné formální iniciační pravomoci, formálně je totiž iniciátorem agendy buď Komise, nebo členské státy. Dále pak že je předsednictví limitováno agendou, kterou dědí po předchozím předsednictví, podle tohoto názoru může předsednictví ovlivnit pouze malou část agendy. Limitováno je také externími událostmi, které nemůže ovlivnit; ty se dějí jak na mezinárodní, tak národní úrovni, a je třeba se jim věnovat a reagovat na ně. Poslední limitací je pak představa neutrálního a nestranného předsednictví, které neprosazuje své národní zájmy, jinak mu hrozí, že bude vystaveno kritice.[11] Předsednictví má také částečně svázané ruce tím, že musí spolupracovat a hledat shodu s následným předsednictvím a také v rámci skupiny tří států.[12]

Tyto názory a kritiky jsou sice oprávněné a všechny zmíněné jevy opravdu předsednictví do jisté míry limitují, zároveň ale tyto teorie zjednodušují činnost předsednictví zaměřením se pouze na tzv. "agenda setting", tedy přinášení nových témat do agendy. Podle Tallberga je nutné se zaměřit i na další výrazné možnosti, jak může předsednictví agendu vytvářet, a to je jejím určováním, strukturováním a tříbením.[13]

Podle primárního práva předsednictví není iniciátorem agendy, ani ji nemá nějak selektovat, postupně se ale vyvinula řada nástrojů a to zejména neformálních, díky kterým je to možné. Navíc je velice nepravděpodobné, že by se státy a vlády na půl roku vzdali svých priorit a nesnažili se je v nějaké formě prosadit.[14] Jeden ze způsobů, jak může předsednictví konkrétně zasáhnout do agendy je určování agendy, tedy upozornění na problémy které byly do té doby přehlíženy; předsednictví iniciuje debatu o tom jak je řešit. Druhý krok je pak vytvoření konkrétních návrhů činnosti v návaznosti na objevené problémy, a to buď na vlastní pěst, nebo společně s Komisí. U Komise mohou lobovat všechny země, předsednická země má ale částečně privilegované postavení prvního mezi rovnými. Aby ale předsednictví

[11]Tallberg, J.: *The agenda-shaping powers of the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 18-20.
[12] Kaniok, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, str. 87.
[13] Tallberg, J.: *The agenda-shaping powers of the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 21.
[14] Blíže: Wallace, H.: *EC membership and the presidency: a comparative perspective*, in: O'Nuallain C.O. (eds.): *The Presidency of the European Council of Ministers. Impacts and Implications for National Governments*, str. 272.

něco prosadilo, je nutné, aby mělo dobré vztahy s Komisí. Posledním krokem je vytvoření nových institucionálních praktik.[15] Tímto může předsednictví zavést do agendy nová, pro něj důležitá, témata.

Dalším často opomíjeným nástrojem je strukturování agendy. Předsednictví strukturuje agendu podle národních zájmů jednak v oblasti zahraniční politiky, ale i podle toho, do jaké míry jsou pro něj důležitá témata v rámci socioekonomických politik, environmentálních témat, vnitřního trhu, nebo v závislosti na názorech na instituce EU, tedy další rozšíření a směřování EU.[16] Tallberg a Elgström dokazují, že státy preferují jiné postupy v rámci politik EU v těchto oblastech z ekonomických, politických, kulturních a ideologických důvodů, které jsou zakotveny v domácí politice jednotlivých států. V oblasti SZBP, která je klíčová pro tuto práci, tedy tvrdí, že regionální priority zemí jsou ovlivněny geografickou a historickou blízkostí. Státy v jejich publikaci si vybíraly jako prioritní státy jim blízké regionálně, nebo historicky, tedy z pohledu racionalismu.[17] Sociologický pohled pak tvrdí, že geografické a historické okolnosti tvoří emocionální pouta, která tlačí státy, aby na sebe vzaly roli „stavitele mostů“, tedy toho, co se snaží posílit vztahy s určitými zeměmi a regiony.[18] V rámci těchto oblastí tedy předsednictví může strukturovat agendu a prosazovat do ní své prioritní oblasti zájmu. Může ovlivňovat frekvence setkávání, na neformálních setkáních pak přímo určuje jejich téma, může také strukturovat program samotných jednání, rozhodnout, které téma dostane přednost, které projednávat, či které hned poslat ke schválení.[19]

Posledním nástrojem je tříbení agendy, kdy předsednictví může záměrně nějaké téma opomenout, či ho přímo blokovat. Tato činnost je ze všech nejtěžší k vypozorování, těžko lze totiž pozorovat nečinnost. Co ovšem může na takovou činnost upozornit, je reakce ostatních států, které si všimnou, že pro ně důležité téma bylo opomenuto. Předsednictví může také odkládat rozhodnutí, nebo schválně navrhovat nepřijatelné kompromisy.[20] Tímto způsobem se tedy může poměrně lehce zbavit pro něj nepříjemných bodů v agendě.

---

[15] Tallberg, J.: *The agenda-shaping powers of the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 22-25.
[16] tamtéž, str. 26.
[17] blíže: Elgström, O., Tallberg, J.: *Conclusion: rationalist and sociological perspectives on the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 193.
[18] tamtéž, str. 199.
[19] Tallberg, J.: *The agenda-shaping powers of the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 27.
[20] tamtéž, str. 28-30.

Z prosazování národních zájmů předsednických zemí může ale profitovat i EU, pokud se předsednictví podaří tyto priority začlenit do agendy, může tím přinést nová témata a obohatit tak o ně politiky EU.[21] Prosazování národních priorit by tedy nemělo být bráno jako negativní jev.

Předsednický stát si tedy může vybrat, zda bude spíše tzv. „amplifier“, který bude prosazovat své zájmy všemi výše popsanými způsoby, nebo spíše tzv. „silencer“, který dá své zájmy stranou a podřídí je zájmům společenství.[22] Ne všechny státy mají ambice být lídrem a tvrdě prosazovat své zájmy. Zejména malé státy zpravidla své priority neprosazují tak silně, nemají totiž tak pevné postavení v mezinárodní politice, jsou více opatrné na své kroky a všeobecně se od nich očekává, že budou spíše neutrální.[23]

Vzhledem k rotačnímu systému ostatní členské země zpravidla akceptují výsadní postavení předsednictví, ví totiž, že dříve nebo později budou ve stejné pozici. Prosazování vlastních zájmů země nesmí zajít za pomyslnou hranici, pokud ji stát překročí, riskuje pak, že bude vystaven kritice ostatních států.[24] Ideální je tedy nalézt rovnováhu mezi protlačováním vlastních zájmů a snahou být alespoň částečně nestranným lídrem EU. V takovém případě má předsednictví šanci nejen prosadit své preference, přinést nová témata, ale zároveň posunout dál politiky EU účinným hledáním kompromisů a někdy i ustoupením z vlastních pozic v zájmu rozvoje EU.

3.2 Reprezentace EU

Reprezentační funkce předsednictví je od doby platnosti Lisabonské smlouvy značně omezena. EU zastupuje předseda ER a pomáhá mu Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku,[25] předsednictví bylo tedy z této oblasti působnosti úplně vyloučeno. Dřívější reprezentační funkce předsednictví souvisí se vznikem evropské politické spolupráce[26], ta stála zpočátku mimo Evropské společenství (ES), ukotvena do ES byla až

---

[21] Kaniok, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, str. 93-95.
[22] Bengtsson, R., Elgström, O., Tallberg, J.: *Silencer or Amplifier? The European Union Presidency and the Nordic Countries,* Scandinavian Political Studies, vol. 27, no. 3, September 2004, str. 312.
[23] tamtéž, str. 315.
[24] blíže: Tallberg, J.: *The agenda-shaping powers of the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 33.
[25] Fiala, P., Pitrová, M.: *Evropská unie.* 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, str. 220-221.
[26]**EPS**: vznikla v r. 1970 přijetím Davignonovy zprávy, byla budována výlučně v mezivládním rozměru a fungovala na základě mechanismu pravidelných setkávání ministrů zahraničí. Byla oddělena od běžných jednání

prostřednictvím Jednotného evropského aktu. Reformovat tuto agendu se snažila Amsterdamská smlouva, která přidala nový post Vysokého představitele pro SZBP, který měl přidat větší konzistenci a kontinuitu. Vznikla tedy tzv. troika a i když nebylo zprvu úplně jasné, kdo bude třetím členem, zda Komise, nebo následující předsednický stát, tak vzhledem k většímu mandátu Komise to byla nakonec právě ona.[27]

Hlavním úkolem předsednictví bylo vykonávat agendu SZBP, v praxi to znamená sjednocování postojů států, jednání jako zahraničněpolitický mluvčí EU, který EU zastupuje v mezinárodních organizacích. Zajišťovalo také spolupráci Rady s Vysokým představitelem a kooperaci Rady a Evropského parlamentu. Komise předsednictví pomáhala, měla také určité legislativní pravomoci, ale jinak je oblast SZBP mezivládní doménou.[28] Působení předsednictví směrem k vnějším subjektům v rámci SZBP bylo podle R. Bengtssona ovlivněno jednak strukturálními aspekty, kam podle něj můžeme zařadit velikost státu, zahraničněpolitickou orientaci, zkušenosti a další faktory. Dále hrály roli i vztahy k důležitým aktérům, kteří mají vliv na zahraniční politiku EU, tam patří Komise, Vysoký představitel pro SZBP a Evropský parlament (EP). Rozhodující je také způsob, jakým předsednictví zahraniční politiku EU vedlo, buď jako jasný vůdce, nebo spíše vyjednavač, který hledá kompromisy.[29] Mohlo samozřejmě zvolit i střední cestu, kdy osciluje mezi rolí vůdce a vyjednavače podle povahy tématu.

Předsednictví nebylo pouze mluvčím Rady, muselo za ni i vyjednávat s dalšími institucemi, což bylo nutné kvůli provázanosti institucí a často potřebnému konsensu. Vztah s dalším důležitým orgánem, Komisí, je velmi dynamický a proměnlivý v historii, odvíjí se i od konkrétní země.[30] Vysoký představitel pro SZBP se dělil s předsednictvím o kompetence. Pomáhal mu při přípravě, formulaci a implementaci agendy. Mohl být pověřen zastupováním EU na mezinárodních fórech, nebo při jednání se třetími zeměmi. Vztahy mezi

---

ministrů, členské státy se totiž obávaly supranacianalizace EPS. Postupně ale členské státy změnily názor a netrvaly na izolaci EPS od ostatních politik ES. Díky Londýnské zprávě byly do EPS zahrnuty i bezpečnostní otázky prostřednictvím možnosti společné akce. Jednotný evropský akt formálně propojil aktivity EPS s aktivitami ES. (Fiala, Pitrová: *Evropská unie.* 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, str. 539-544).

[27]Kaniok, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, str. 61-63.

[28] tamtéž, str. 64.

[29] Blíže: Bengtsson, R.: *The Council Presidency and external representation*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective, str.* 66- 68.

[30] Kaniok, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, str. 66-67.

předsednictvím a Vysokým představitelem byly do jisté míry určovány charakterem osobních vztahů. Všeobecně ho využívaly spíše menší státy.[31]

Termín vnější vztahy zahrnuje řadu témat, často se tedy objevuje problém s generalizací vlivu předsednictví, ten se přitom velmi lišil v závislosti na konkrétním tématu a kompetencích v dané oblasti. Záleželo také, jestli o tématu rozhodovala jen EU, v tom případě to patřilo do kompetence Komise, nebo EU společně s členskými státy, v tom případě bylo téma v kompetenci někdy Komise a někdy předsednictví, nebo téma spadalo pod rozhodování pouze členských států, teprve tehdy bylo výhradně v kompetenci předsednictví. SZBP je primárně mezivládní oblastí rozhodování, ale ne exkluzivně a ne vždy.[32]

Hlavní dva jevy, se kterými se předsednictví muselo vyrovnat v oblasti SZBP, jsou komplexnost a nejistota. Nejistota je dána děním na mezinárodním poli, kdy může kdykoliv dojít k situaci, která si žádá rychlou reakci a koherentní politiku. Komplexnost spočívá ve více úrovňové diplomacii, kterou muselo předsednictví provádět, jednak směrem k vnějším aktérům a třetím státům, pak směrem k členským státům a dále i v rámci domácí politiky. Všeobecným předpokladem pak je, že se s těmito nástrahami lépe vypořádávaly větší členské státy, měly jak větší kapacity, tak větší váhu v rámci mezinárodní politiky. U menších států v čele EU pak hrozilo to, že je partneři budou chtít obejít a jednat rovnou s mocnostmi.[33] Malé členské země byly tedy v tomto směru poněkud znevýhodněny, neměly natolik uznávaný status v mezinárodní politice a představitelé ostatních mocností je nemuseli brát jako rovnocenné partnery. Tento problém vyřešila Lisabonská smlouva, kdy ostatní země vyjednávají přímo buď s Vysokým představitelem Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politikum nebo stálým předsedou ER.

Oblast SZBP je tedy velmi komplexní politikou, kde byly na minulá předsednictví kladeny vysoké nároky ve smyslu reprezentace EU a zajištění fungování politik prostřednictvím spolupráce s Komisí a Vysokým představitelem.

---

[31] Kaniok, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, str. 65.
[32] Bengtsson, R.: *The Council Presidency and external representation*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, str. 56-57.
[33] tamtéž, str. 61.

4. Předsednictví Lucemburska (leden – červen 2005)

4.1 Zahraniční politika

Lucembursko leží v oblasti tzv. Beneluxu. Jeho zahraniční politika je tedy založena jednak na úzké spolupráci se sousedními státy Belgií a Nizozemskem, a pak zejména na integraci v rámci EU. EU je pro něj hlavní prioritou v oblasti zahraniční politiky a také jakousi pojistkou před možností opětovného konfliktu mezi Francií a Německem. Kvůli své velikosti nemá příliš zahraničněpolitických cílů, kromě bezpečí hranic, stability a prosperity. Jeho velikost limituje jeho možnosti na mezinárodním poli, a tak i částečně snižuje ambice. Snaží se tedy maximalizovat své příležitosti a schopnosti hlavně v rámci EU.[34]

4.2 Analýza programu předsednictví

Hlavní prioritou pro lucemburské předsednictví byla oblast západního Balkánu, která byla v programu zmiňována nejobsáhleji, zejména v oblasti jednání s jednotlivými zeměmi, kdy mělo docházet hlavně k naplňování Soluňské agendy.[35] Konkrétně byla v plánu jednání s Albánií v oblasti naplňování stabilizační a asociační dohody. Jednání s Bosnou a Hercegovinou, Srbskem a Černou Horou měla být zahájena po splnění podmínek stanovených EU. Dále si dalo předsednictví za cíl zahájit přístupová jednání s Chorvatskem, za předpokladu, že by ovšem plně spolupracovalo s mezinárodním soudním tribunálem (ICTY). Makedonie měla odevzdat dotazník, zaslaný Komisí, ten pak měl ovlivnit přihlášku země do EU. Speciální pozornost chtělo předsednictví věnovat situaci v Kosovu, věřilo totiž, že jeho budoucnost leží v rámci EU, nehledě na jeho status. Tato oblast je pak dále zmíněna v části týkající se vojenských misí EU v této oblasti, konkrétně pak v souvislosti s misí ALTHEA.[36] V této části uplatnilo Lucembursko strukturování agendy, kdy předchozí

---

[34] Hey, J. A. K.: *Luxembourg's Foreign Policy: Does Small Size Help or Hinder?,* Innovation: The European Journal of Social Sciences, Vol. 15 Issue 3, September, 2002, str. 219-223.

[35] **Soluňská agenda** souvisí s Procesem stabilizace a přidružení (SAP), což je rámcová politika Evropské unie pro země západního Balkánu na jejich cestě ke konečnému přistoupení. Pomáhá zemím v regionu vybudovat kapacity potřebné pro přijetí a zavedení evropských norem, včetně acquis communautaire, stejně jako mezinárodních norem. Soluňská agenda přinesla do SAP řadu nových nástrojů na podporu reformního procesu v zemích západního Balkánu a pro jejich přiblížení Evropské unii. Z těchto nových nástrojů mají největší dosah evropská partnerství, inspirovaná přístupovými partnerstvími. (viz. *Proces stabilizace a přidružení*, [online], [cit. 2010-04-02]).

[36] Blíže: *The Luxembourg Presidency of the council of the European Union*, *The Presidency's Priorities,* [online] 31.3.2005 [cit. 2010-04-01].

nizozemské předsednictví nevěnovalo Balkánu tak velkou pozornost a zmiňovalo ho spíše v ohledu na bezpečnostní aspekty při řešení krize v Bosně a Hercegovině.[37]

Jako druhá prioritní země bylo zmíněno Rusko, na které bylo nahlíženo jako na důležitého partnera EU. Dobré vztahy s ním byly podle předsednictví podmínkou bezpečnosti a prosperity EU. Jako další priority v rámci politiky sousedství si předsednictví stanovilo pokračování Barcelonského procesu[38] v oblasti Středomoří a pokračující zapojení se v blízkovýchodním mírovém procesu. Objevila se i krátká zmínka o nutnosti stabilizace situace v Iráku, sledování jaderného programu Iránu a spolupráci se zeměmi Perského zálivu.[39]

Regionem, na který se EU dlouhodobě zaměřuje, je Afrika, předsednictví se chtělo zaměřit na rozvojové cíle milénia, boj proti AIDS (např. ve Rwandě), další snahu o politickou kohezi, dále pak na problémy dětských vojáků, prevenci konfliktů v oblasti Súdánu a Velkých jezer. V následující části programu byli zmíněni důležití partneři EU jako státy Rio skupiny, Andského paktu, Střední Ameriky, Mercosuru, Chile a Mexika. Dále pak chtělo předsednictví jednat s organizacemi v Asii jako ASEAN, ASEM a samozřejmě velmocemi jako jsou Čína, Indie a Japonsko. V programu nechyběly ani vztahy s USA nebo Kanadou. USA byly zmíněny opět v kontextu Balkánu a Blízkého východu, kdy předsednictví považovalo za nezbytnou spolupráci EU a USA.[40] V této části programu uplatnilo Lucembursko nástroj tříbení agendy, kdy minulé nizozemské předsednictví věnovalo relativně velkou pozornost Asii, a to i Jižní Koreji,[41] která je však v lucemburském programu opomenuta. Nově ale přidalo jednání s Japonskem.

Největší prostor byl tedy v programu věnován oblasti západního Balkánu a pak důležitým partnerům EU jako Rusko nebo USA. Ostatní země nebo organizace byly zmíněny spíše okrajově, kromě Afriky, té byl věnován poměrně velký prostor. Z programu vyplývá jasná orientace lucemburského předsednictví zejména na oblast Balkánu. Ve svém programu uplatnilo všechny tři možné nástroje ovlivnění agendy, tím tedy výrazně ovlivnilo její podobu a promítlo do ní své priority.

---

[37] *Dutch Presidency: Priorities [Archived],* [online], 3. 7. 2004, [cit. 2010-04-05].

[38] **Barcelonský proces** funguje od roku 1995, cílem je budovat evropsko-středomořské partnerství, stanovit společný prostor míru a stability, vybudovat sdílené oblasti prosperity, rozvíjet lidské zdroje a podporovat porozumění mezi kulturami. (*Politika sousedství*, Obecná zpráva o činnosti Evropské Unie, [online], 2005, [cit. 2010-04-02]).

[39] *The Luxembourg Presidency of the council of the European Union*, *The Presidency's Priorities,* [online] 31.3.2005 [cit. 2010-04-01].

[40] tamtéž

[41] *Dutch Presidency: Priorities [Archived],* [online], 3. 7. 2004, [cit. 2010-04-05].

5. Předsednictví Velké Británie (červenec – prosinec 2005)

5.1 Zahraniční politika

Už od druhé světové války se Velká Británie snažila získat zpět svou dříve významnou roli a moc v globální politice. Velká Británie se snažila tuto pozici budovat na základě tří okruhů, měla jednak vztahy s Commonwealthem, pak speciální vztahy s USA a spolupráci s evropskými státy.[42] Velká Británie se snažila být jakýmsi mostem mezi USA a Evropou, ale stále tu zůstala jistá ambivalence ve vzájemných vztazích, kdy se Británie zdráhá si připustit, že její vliv ve Washingtonu do velké míry závisí na schopnosti efektivně tvořit koalice v rámci Evropy. [43] Velká změna v zahraniční politice přišla po zásahu v Iráku, připojením se k invazi se Velká Británie odvrátila od evropského multilateralismu a upřednostnila speciální vztahy s USA. To ovšem paradoxně podkopalo její mezinárodní vliv, převzala totiž v podstatě preference zahraniční politiky od USA.[44] Zásahem v Iráku také političtí představitelé ztratili podporu veřejnosti pro svou zahraniční politiku. S nástupem nového premiéra Browna se objevila snaha obrátit pozornost veřejnosti spíše k domácím tématům a soustředit se spíše na spolupráci v rámci EU, což ovšem není snadné, protože Velká Británie nemůže jen tak snadno opustit své závazky a boj s terorismem. Je tedy i nadále úzce svázána s USA.[45] Jejich speciální vztah ale už není takový, jaký byl dříve, USA mají nyní speciální vztahy s řadou jiných zemí.[46]

5.2 Analýza priorit předsednictví

Jako hlavní oblast zájmu si předsednictví Velké Británie stanovilo Afriku, chtělo postupovat v rámci rozvojových cílů milénia a do roku 2010 zdvojnásobit objem rozvojové pomoci.[47] Zabývat se mělo snahou o prevenci konfliktů, zejména v oblasti Velkých jezer, Súdánu a Zimbabwe.[48] V tomto případě uplatnila Velká Británie možnost strukturování

---

[42] Hood, F.: *Atlantic Dreams and European Realities: British Foreign Policy After Iraq,* Journal of European Integration, Vol. 30 Issue 1, March 2008, str. 186 – 195.
[43] Wallace, W.: *The collapse of British foreign policy*, International Affairs, Vol. 81 Issue 1, January 2005, pp 57
[44] Hood, F.: *Atlantic Dreams and European Realities: British Foreign Policy After Iraq,* Journal of European Integration, Vol. 30 Issue 1, March 2008, str. 186 – 195.
[45] Hood, F.: *Atlantic Dreams and European Realities: British Foreign Policy After Iraq,* Journal of European Integration, Vol. 30 Issue 1, March 2008, str. 186 – 195.
[46] Wallace, W.: *The collapse of British foreign policy*, International Affairs, Vol. 81 Issue 1, January 2005, str. 65
[47] *UK Presidency of the Council July-December 2005, Presidency priorities* [online], [cit. 2010-04-02].
[48] *Draft Operational Programme of the Council for 2005 submitted by the incoming Luxembourg and United Kingdom Presidencies*, [online], 2. 12. 2004, [cit. 2010-04-02].

agendy, kdy Afrika sice byla zmiňována i předcházejícím předsednictvím, u toho britského je jí ale věnován mnohem větší prostor a je zmíněna přímo jako hlavní priorita.

Z evropských zemí byly v programu zmiňovány jako nejdůležitější vztahy s Ruskem a Ukrajinou. Na Ukrajině chtělo britské předsednictví podporovat demokratické reformy. V případě Ukrajiny bylo opět použito strukturování agendy, tomuto tématu je věnován mnohem větší prostor, než u předchozího předsednictví. Další klíčovou oblastí byl pro britské předsednictví Blízký východ, kde chtělo nadále spolupracovat zejména s USA, stejně tak chtělo podporovat kooperaci s USA na stabilizaci Iráku. Okrajově zmínilo předsednictví i Barcelonský proces, tedy spolupráci se státy Středomoří, předsednictví v něm hodlalo nadále pokračovat. Vztahy s USA pak zmínilo ještě samostatně, byla zdůrazněna hlavně snaha o posílení ekonomického partnerství. Z hlediska dalšího rozšíření EU byla v programu jednání s Tureckem, Rumunskem, Bulharskem a Chorvatskem, ta měla přispět k dalšímu zlepšování vztahů.[49]

Oblast Balkánu byla zmíněna v souvislosti s vojenskými operacemi EU, které tehdy vedla Velká Británie v Bosně a Makedonii, předsednictví se mělo také zapojit do jednání u statusu Kosova a sledovat vývoj situace.[50] Chtělo také zvážit přihlášku Makedonie. Důležité byly pro britské předsednictví i vztahy s Latinskou Amerikou, zejména s místními regionálními uskupeními jako Mercosur. Z asijské oblasti byli jako nejvýznamnější partneři jmenováni Čína, India a Japonsko.[51]

Prioritou pro Velkou Británii byly zejména vztahy s USA, ty zmiňovalo v několika případech, jednak samostatně a jednak v souvislosti se spoluprací v Iráku a na Balkáně. To zapadá do dlouhodobého směřování zahraniční politiky Velké Británie, která preferuje speciální vztahy s USA. Velká Británie tedy uplatnila strukturování agendy a výrazně posílila téma vztahů s USA během svého předsednictví. Dále byly nejvíce rozepsány vztahy s Ruskem a také s Ukrajinou. Velká Británie se také velmi angažovala v pomoci Africkému regionu, který byl opět strukturováním více upřednostněn než v předchozím předsednictví, naopak lehce upozaděna je oblast Balkánu. V případě Velké Británie při výběru prioritních zemí hrál roli spíše strategických zájem v případě USA a historické vazby v případě Afriky, než výběr podle blízkosti geografické.

---

[49] *UK Presidency of the Council July-December 2005, Presidency priorities* [online], [cit. 2010-04-02].
[50] *Priorities for the UK Presidency of the EU 2005*, [online], [cit. 2010-04-02].
[51] *Draft Operational Programme of the Council for 2005 submitted by the incoming Luxembourg and United Kingdom Presidencies*, [online], 2. 12. 2004, [cit. 2010-04-02].

6. Předsednictví Rakouska (leden - červen 2006)

6.1 Zahraniční politika

V roce 1955 vyhlásilo Rakousko neutralitu svého státu a na jejím základě pak stavělo svou zahraniční politiku. V posledních letech, zejména od doby pádu Sovětského svazu, se Rakousko začalo postupně své neutrality vzdávat, účastnilo se například misí na udržení míru v Bosně. Postupně také nabírala na síle debata, zda má Rakousko vstoupit do NATO a evropských struktur, což se později také stalo. Rakousko se cítí být spojnicí mezi západními a východními státy. Aktivně se tedy zapojuje do politik zaměřující se na východní země.[52] Ve své zahraniční politice se Rakousko soustředí zejména své blízké sousedy, zejména v oblasti západního Balkánu, kde podporuje jeho evropské směřování zemí; dále pak na strategické partnerství s Ruskem. Zajímá se také o oblast středomoří.[53]

6.2 Analýza priorit předsednictví

Rakouské předsednictví se ve svých prioritách opět plánovalo soustředit na oblast západního Balkánu, hlavně pak na Srbsko, Černou Horu a Kosovo. Chtělo se nadále zaměřovat na misi ALTHEA v Bosně a Hercegovině. V rámci přístupových jednání mělo za cíl posilovat vztahy s Rumunskem a Bulharskem. Makedonie získala v roce 2005 status kandidátské země, předsednictví tedy hodlalo sledovat její pokrok v přibližování se EU.[54]

Důležitá byla pro předsednictví i spolupráce na multilaterální úrovni v organizacích jako NATO, OSN, nebo Africká unie. Z evropských zemí bylo pro rakouské předsednictví významné především Rusko, se kterým hodlalo pokračovat mimo jiné i v dialogu o lidských právech, životním prostředí a celkovém posílení spolupráce. Na Ukrajině plánovalo sledovat a podporovat reformy, které ji přibližovaly standardům EU a podporovat její vstup do WTO. Předsednictví zvažovalo přezkoumání smlouvy o partnerství a spolupráci s Moldavskem. V rámci Evropské politiky sousedství[55] plánovalo provádět rozhovory s Arménií,

---

[52] *Republic of Austria*, Background Notes on Countries of the World 2003, April 2003.

[53] Federal Ministry for European and International Affairs*: Foreign Policy,* [online], [cit. 2010-04-12].

[54] *Operační program Rady pro rok 2006, předložený nastupujícím rakouským a finským předsednictvím*, [online], 22. 12. 2005, [cit. 2010-04-03].

[55] **Evropská politika sousedství** vznikla v roce 2004, má za cíl zabránit vzniku nových dělících linií mezi EU a jejími sousedy, má posilovat prosperitu, stabilitu a bezpečnost. Nabízí sousedním zemím privilegované partnerství, budované na základě společných hodnot jako demokracie, lidská práva atd. není součástí politiky rozšiřování, nabízí ale možnost politické spolupráce a ekonomické integrace. (*The Policy: What is the European Neighborhood Policy?*, [online], 12. 12. 2009, [cit. 2010-04-16]).

Ázerbájdžánem a Gruzií, předsednictví se chtělo snažit zahájit akční plány pro tyto země, související s politikou sousedství. V programu bylo zmíněno i Bělorusko a možnost přehodnocení postoje EU v závislosti na výsledku prezidentských voleb v zemi. Téma Běloruska a Arménie, Ázerbájdžánu a Gruzie se ve sledovaných programech objevilo poprvé. Rakousko se pokusilo takto vnést do agendy nová témata. Podporovalo pokračování Barcelonského procesu, připustilo, že za určitých podmínek by bylo možné do něj zapojit i Libyi. Předsednictví zmínilo i nutnost angažování se na Blízkém východě, sledování íránského jaderného programu a snahu navázat vztahy a Irákem.[56]

Důležité byly pro rakouské předsednictví i transatlantické vztahy s USA a Kanadou, byly ale obsaženy v menší míře než u předchozího předsednictví. V oblasti Asie považovalo předsednictví za významný summit ASEM a jednání se zeměmi jako Čína, Indie a Japonsko, předsednictví je ale zmínilo jen letmo. V programu předsednictví nevynechalo ani Latinskou Ameriku a Karibik. Chtělo i nadále podporovat Afriku, řešení místních konfliktů a regionální rozvoj. V Africe hodlalo sledovat vývoj zejména v oblasti Dárfuru a zvážit případné zapojení EU.[57]

Na rozdíl od předchozího předsednictví Velké Británie, silně zaměřeného na USA a Afriku, se Rakousko opět přiklonilo k preferenci oblasti západního Balkánu Ukrajiny a Ruska. Což koresponduje se zahraniční politikou země. Nově se také objevily snahy o navázání vztahu se zeměmi jako Arménie, Ázerbájdžán a Gruzie. V případě Rakouska se tedy potvrzuje výzkumná otázka. Jako prioritní má Rakousko země, na kterých má geografický a strategický zájem, zejména jde o jemu blízkou oblast Balkánu, pak Ukrajinu, která předchozími zkoumanými předsednictvími nebyla příliš akcentována a samozřejmě Rusko. I v případě Rakouska došlo zejména ke strukturaci agendy v případě Balkánu a zavedením nových témat v případě Arménie, Ázerbájdžánu a Gruzie.

[56] Blíže: *Operační program Rady pro rok 2006, předložený nastupujícím rakouským a finským předsednictvím*, [online], 22. 12. 2005, [cit. 2010-04-03].
[57] tamtéž

7. Předsednictví Finska (červenec - prosinec 2006)

7.1 Zahraniční politika

Finsko je zastáncem multilateralismu a institucí jako OSN, které částečně omezují moc nejsilnějších států. Aktivně se podílí na politikách v rámci EU. Mimo EU je nejdůležitějším partnerem Finska Rusko, je jeho významným ekonomickým i politickým partnerem. Finsko se snaží vyhnout konfrontaci s Ruskem ohledně ožehavých témat, také se snaží propagovat multilaterální spolupráci v rámci regionu jako např. Severní dimenze[58], která zahrnuje právě i Rusko. Aktivně se zapojuje v mezinárodních institucích a podporuje jejich posilování. Prioritou jsou pro Finsko zejména ostatní státy Skandinávie a spolupráce mezi nimi.[59]

7.2 Analýza priorit předsednictví

Z hlediska dalšího rozšíření EU se předsednictví Finska zaměřilo především na Rumunsko a Bulharsko, tyto země se totiž měly stát novými členy EU už v roce 2007, bylo tedy nutné dokončit finální přípravy na členství. Nadále chtělo sledovat pokrok Chorvatska a Turecka v jednotlivých přístupových kapitolách.[60]

Jako svou hlavní prioritou označilo předsednictví oblast západního Balkánu, a to hlavně Kosovo, kde chtělo podporovat proces vedený OSN s cílem zajistit Kosovu status. Plánovalo také využít vlivu a nástrojů dostupných EU, aby podpořilo stabilitu v Srbsku.[61]

Vztahy mezi EU a Ruskem označilo finské předsednictví za prominentní. Projednávat se měly zejména na společném summitu, předsednictví mělo v plánu zvýšit politickou kooperaci s Ruskem. Předsednictví také chtělo iniciovat setkání tzv. Rady stálého partnerství EU a Ruska na úrovni ministrů, ta měla přinést vodítka pro další spolupráci. V oblasti tzv. Severní dimenze, tedy spolupráce EU, Ruska, Norska a Islandu chtělo finské předsednictví prosadit stálý rámcový dokument. Měl definovat geografické a sektorové vymezení severní

---

[58] **Severní dimenze** byla zahájena v roce 1999 a jedná se o spolupráci Norska, Islandu, Ruska a členských států EU. Zaměřuje se na oblasti severozápadního Ruska, Kaliningradu, Baltského a Barentsova moře, arktické a subarktické oblasti. Poskytuje rámec pro dialog a spolupráci, podporuje stabilitu, ekonomickou spolupráci a udržitelný rozvoj ve zmíněných oblastech. Zahrnuje i řadu menších lokálně zaměřených organizací. Obnovena a posílena byla v roce 2006 na summitu v Helsinkách. (*The Northern Dimension Policy,* [online], 12. 12. 2009, [cit. 2010-04-26]).

[59] Haukkala, H.: *Finnish foreign policy: a brief intro*, [on line], March 2010, [cit. 2010-04-22].

[60] *Preliminary Agenda for Finland's Presidency of the EU*, [online], 24. 5. 2006, [cit. 2010-04-04].

[61] tamtéž.

dimenze a zajistit budoucí rozvoj tohoto partnerství.[62] Island a Norsko se v agendě sledovaných předsednictví objevily poprvé, šlo tedy o iniciaci nového tématu a navíc v rámci strukturování došlo k výraznému zdůraznění agendy týkající se Ruska.

V další části programu se finské předsednictví zaměřilo na spolupráci s USA. Mělo v plánu prohloubit vzájemný strategický dialog. Hlavními oblastmi spolupráce byly klimatické změny, ekonomická iniciativa a prosazování demokracie a stability, také řešení konfliktů a podpora dobrého vládnutí ve východní a jihovýchodní Evropě. Předsednictví se také chtělo snažit úspěšně dokončit jednání WTO.[63]

Finské předsednictví podporovalo vojenské mise EU v Kosovu a Demokratické republice Kongo. Hodlalo také jednat se zeměmi ASEMu a pokračovat v Barcelonském procesu. Zmínilo také krátce pokračování v naplňování cílů milénia a podpoře Afriky.[64]

Pro finské předsednictví bylo naprostou prioritou Rusko a vztahy s ním, byl mu v programu věnován největší prostor a vztahy s ním byly zmiňovány i v dalších kontextech jako Severní dimenze. Té byl věnován také poměrně velký prostor a země jako Island a Norsko se ve sledovaných programech objevily vůbec poprvé. Prostor v programu dostala i oblast Balkánu, zejména pak Kosovo a zájem finského předsednictví o jeho status. Předsednictví zmínilo i vztahy s USA, všechny ostatní země byly obsaženy jen okrajově a očividně nebyly pro Finsko velkou prioritou. I v případě Finska byly uplatněny některé z možných nástrojů, zejména vnesení nových témat vztahů s Norskem a Islandem a naopak tříbením vypuštění agendy týkající se Moldavska, Arménie, Ázerbájdžánu, Gruzie, Běloruska a Libye. I v případě Finska se tedy výzkumná otázka jednoznačně potvrdila, preferovalo země, ve kterých má geografický a historický zájem a jsou mu regionálně blízké.

8. Předsednictví Německa (leden – červen 2007)

8.1 Zahraniční politika

Německo se ve své zahraniční politice zaměřuje jednak na oblast Evropy, kdy je velkým zastáncem integrace a spolupráce v Evropě. Orientuje se také významně na USA. Již od konce druhé světové války jsou vztahy s USA jedním z pilířů německé zahraniční politiky. Po vyhlášení války s terorismem na straně USA ale dochází k častějším rozporům, kdy

[62] Blíže: *Preliminary Agenda for Finland's Presidency of the EU*, [online], 24. 5. 2006, [cit. 2010-04-04].
[63 - 64] tamtéž.

Německo ne vždy podporuje kroky USA. Jejich dříve velmi pevné partnerství bylo tedy mírně narušeno. Díky menší spolupráci tak má také Německo menší možnost politiku USA ovlivnit, to je dáno i oslabením role NATO v očích USA.[65] Dalším z pilířů zahraniční politiky jsou úzké vazby na Rusko, postup vůči němu se často rozchází s postupem USA. Německo například odmítlo invazi do Iráku, tím se postavilo na stranu Francie a Ruska. Je také proti vstupu Ukrajiny a Gruzie do NATO. Nechce totiž, aby to vyvolalo obavy Ruska o jeho bezpečnost, což by mohlo vést k nevyzpytatelnému chování. Za největší hnací motor vztahů Německa a Ruska je považována energie, zejména zemní plyn. Rusko je také významným ekonomickým partnerem s velkým trhem pro německé firmy.[66]

8.2 Analýza priorit předsednictví

Německo chtělo i nadále podporovat přístupové rozhovory s Chorvatskem a Tureckem. V oblasti sousedních zemí EU se předsednictví hodlalo zaměřovat hlavně na oblast západního Balkánu, zejména pak na jednání Kosova o svém statusu. Stabilizaci Balkánu vidělo předsednictví hlavně v konkretizaci vyhlídek zemí na členství v EU. Zejména se měla EU soustředit na Srbsko, kde mohly probíhat politické změny po osamostatnění Kosova a také na Makedonii. Jednání o stabilizační a asociační dohodě se Srbskem, Černou horou a Bosnou a Hercegovinou měla být dokončena během německého předsednictví.[67]

Předsednictví chtělo posílit partnerství s Ruskem, zejména v ekonomické a energetické oblasti. Dále se pak chtělo předsednictví zaměřit na oblast střední Asie, přijmout pro tuto oblast strategii a rozšířit politický dialog.[68]

Pro jednání na multilaterální úrovni je pro předsednictví nejvýznamnější platformou OSN, chtělo se zaměřit zejména na krizový management. Předsednictví také plánovalo dosáhnout stabilizace situace v Libanonu a najít řešení konfliktu na Blízkém východě. Předsednictví se chtělo pokusit nalézt klidné řešení sporu ohledně íránského jaderného programu a zvýšit zapojení EU v Afghánistánu.[69]

---

[65] Rudolf, P.: *The Myth of the 'German Way': German Foreign Policy and Transatlantic Relations*, Survival, Vol. 47 Issue 1, spring 2005, str. 135.
[66] Chivvis, Ch. S., Rid, T.: *The Roots of Germany's Russia Policy*, Survival, Vol. 51 Issue 2, April –May 2009, pp. 105 – 122.
[67] Blíže: *„Europe – succeeding together, Presidency Programme, 1 January to 30 June 2007*, [online], [cit. 2010-04-01].
[68 - 69] tamtéž.

Předsednictví mělo v plánu podporovat spolupráci Africkou unií, zejména řešit situaci v Somálsku, Demokratické republice Kongo a Súdánu. Chtělo také posilovat transatlantické vztahy s USA a Kanadou. S USA plánovalo německé předsednictví spolupracovat na tématech jako situace na Blízkém východě, ve východní Evropě, boj proti terorismu nebo energetická bezpečnost. Ve vztahu s Asií řešilo předsednictví podporu zejména vztahů s Čínou, hlavně v oblasti technologií, ochrany intelektuálního vlastnictví a většího otevření čínských trhů. Dále pak předsednictví chtělo jednat s Japonskem a Indií. Zmíněna byla i Afrika, Latinská Amerika a Karibik.[70]

V případě Německa se opět objevila preference Balkánu jako pro něj nejvýznamnějšího regionu, zejména pak situace Kosova a další budoucnost zemí této oblasti v EU. Dalším partnerem, na kterém má geografický, ale zejména strategický zájem, bylo Rusko, a to i z hlediska zmíněné energetické bezpečnosti. Důležitá byla pro německé předsednictví i spolupráce s USA, která byla ale opět zmíněna i v kontextu situace na Balkáně. Zaměřilo se také více než předchozí předsednictví na Čínu, některé programy ji sice už dříve zmínily jako důležitého partnera, německé předsednictví ale specifikuje oblasti, na které se chtělo ve společných vztazích zaměřit, zejména se jednalo o ty ekonomické a obchodní povahy. Čína tedy byla pro Německo důležitý strategický partner a v jejím případě uplatnilo strukturaci agendy. Naopak nástroj tříbení agendy použilo předsednictví v případě Norska a Islandu, které přineslo do agendy finské předsednictví, to německé se ale těmito zeměmi dále nezabývá. I Německo si zvolilo jako prioritní země regionálně blízké jako např. Rusko.

9. Předsednictví Portugalska (červenec - prosinec 2007)

9.1 Zahraniční politika

Prioritou jsou pro Portugalsko jednak vztahy se státy v Evropě, zejména pak se sousedním Španělskem. Mimo EU jsou to pak vztahy se státy jako Maroko a Alžírsko, které jsou jeho sousedy.[71] Jedním z pilířů zahraniční politiky Portugalska jsou vztahy se zeměmi subsaharské Afriky. Podporuje jak multilaterální jednání s těmito státy na úrovni EU, tak bilaterální vztahy s jednotlivými zeměmi. Nejblíže má k portugalsky mluvícím zemím jako Angola, Mozambik, Guinea-Bissau, Svatý Tomáš a Princův ostrov a Kapverdy. Dalším z pilířů

[70] *„Europe – succeeding together, Presidency Programme, 1 January to 30 June 2007*, [online], [cit. 2010-04-01].
[71] da Cruz, A. M.: *The Main Lines of Portuguese Foreign Policy*, [online], Lisbon, 18 June 2002, [cit. 2010-04-24].

jsou vztahy s Latinskou Amerikou, se kterou pojí Portugalsko dlouhá historie. Privilegované vztahy má zejména s Brazílií. Spolupráci s těmito zeměmi opět podporuje i v rámci EU. V rámci zahraniční politiky se také snaží udržovat dobré vztahy s USA.[72]

9.2 Analýza priorit předsednictví

Ve svém programu si stanovilo portugalské předsednictví jako cíl vyvinout nový přístup ke středomořskému regionu. Zdůrazňovalo jeho jasný strategický význam pro EU. Chtělo, aby nástroje EU, které už existují, byly lépe uplatňovány, zejména pak ty finanční, rozhodně ale nechtělo vše založit jen na nich. Cílem bylo zintenzivnit politický dialog se sousedními zeměmi na jihu a východě EU, stabilita obou regionů byla totiž podle portugalského předsednictví velmi propojena.[73] V této oblasti tedy Portugalsko uplatnilo strukturaci agendy, kdy se téma Středomoří sice objevovalo i v předchozích programech, poprvé je mu ale věnován vetší prostor a je bráno jako hlavní priorita.

Předsednictví zmínilo i spolupráci s Afrikou, ve které hodlalo Portugalsko jednoznačně pokračovat a snažit se vyvinout společnou strategii pro celou EU, aby vystupovala jednotně. Dotklo se i tématu důležitosti transatlantických vztahů, které chtělo předsednictví nadále posilovat.[74]

Velký důraz kladlo portugalské předsednictví také na budování bližších vztahů s Latinskou Amerikou a Karibikem. Předsednictví apelovalo zejména na to, že EU s těmito regiony sdílí řadu zájmů a hodnot. Předsednictví chtělo dát nový impuls jednání o asociační smlouvě s Mercosurem a zahájit jednání, která by také měla za cíl uzavřít asociační smlouvu se státy střední Ameriky a Andského paktu. Specifický dialog pak chtělo předsednictví navázat s Brazílií a upořádat první summit mezi EU a Brazílií, který by měl zahájit strategický dialog reflektující mezinárodní vliv obou stran.[75] V tomto případě se jednoznačně jednalo opět o strukturaci agendy, kdy i dříve se objevovaly zmínky o spolupráci s Latinskou Amerikou, v případě Portugalska je jim ale přikládán mnohem větší význam, a to zejména pak vztahům s Brazílií.

---

[72] Ministry of Foreign affairs, *Foreign policy,* [online], 2010, [cit. 2010-04-24].
[73] Blíže: *Portuguese Presidency of the Council a Stronger Union for a better world July - December 2007*, [online], 2007, [cit. 2010-04-16].
[74- 75] tamtéž.

V rámci summitů chtělo portugalské předsednictví upevnit vztahy s Čínou, Indií a Ukrajinou a Ruskem. Zmínilo se i o zapojení na Blízkém východě. Podle předsednictví si měla EU zachovat konstruktivní přístup k řešení situací v Afghánistánu, Íránu a Iráku.[76]

Portugalské předsednictví jako své hlavní priority vybralo země, které jsou mu geograficky blízké, tedy státy Středomoří a Afrika a pak ty, se kterými ho pojí historické vazby, což jsou země Latinské Ameriky, Karibiku a zejména pak Brazílie. Naopak poněkud upozadilo otázku Balkánu, která byla předchozími předsednictvími výrazně protěžována.

10. Předsednictví Slovinska (leden – červen 2008)

10.1 Zahraniční politika

Slovinsko se ve své zahraniční politice zaměřuje jednak na regionální spolupráci se státy v jeho okolí, a to zejména prostřednictvím různých iniciativ jako Středoevropská iniciativa,[77] sdružující státy Balkánu a střední Evropy, dále pak spolupráci s Itálií Maďarskem a Chorvatskem.[78] Podporuje také vstup dalších balkánských států do EU. Problémy mělo s Chorvatskem, kdy blokovalo jeho vstup kvůli územnímu sporu, ten byl ale zažehnán.[79] Podporou vstupu zemí se snaží zajistit stabilitu na Balkáně. [80]

10.2 Analýza priorit předsednictví

Prioritou Slovinka byla především oblast západního Balkánu, chtělo zejména posilnit Soluňskou agendu a dokončit síť stabilizačních a asociačních dohod, urychlit zavádění evropských standardů do Makedonie, Černé hory, Srbska, Bosny a Hercegoviny a Albánie. Speciální pozornost chtělo věnovat Kosovu. V jeho případě hodlalo předsednictví aktivně

---

[76] *Portuguese Presidency of the Council a Stronger Union for a better world July - December 2007*, [online], 2007, [cit. 2010-04-16].

[77] **Středoevropská iniciativa**: *„regionální sdružení 18 zemí. Středoevropská iniciativa se zaměřuje na rozvoj spolupráce členských zemí a podporuje ty členské země, které nejsou členy EU, při jejich začleňování do procesu evropské integrace a ke zlepšení jejich přístupu k EU. Napomáhá procesu jejich transformace, jakož i rozvoji regionální spolupráce v řadě oblastí.(…)členské země: Albánie, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Česká republika, Chorvatsko, Itálie, Maďarsko, Makedonie/FYROM, Moldávie, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko a Černá Hora, Ukrajina.“(*viz*: Středoevropská iniciativa*, [online], 11. 12. 2008, [cit. 2010-04-25]).

[78] Ministry of Foreign affairs*, Regional cooperation,* [online], [cit. 2010-04-25].

[79] Slovinsko s Chorvatskem vedly dlouholetý spor o své hranice, konkrétně šlo o malá území na Jadranském pobřeží zaručující Slovinsku přístup k mezinárodním vodám, Chorvatsko ale toto území považuje za své. Kvůli tomuto sporu také Slovinsko blokovalo od roku 2008 přístupové rozhovory EU s Chorvatskem. Země nakonec dospěli k vzájemné dohodě až v listopadu 2009 (Euractiv*: Slovenia, Croatia PMs sign border arbitration deal,* [online] 4. 11. 2009,], [cit. 2010-04-26]).

[80] Ministry of Foreign affairs, *Slovenia and the European Union*, [online], [cit. 2010-04-25].

podporovat snahy nalézt řešení, které by zaručilo dlouhodobou stabilitu v oblasti Balkánu.[81] Oproti předcházejícímu portugalskému předsednictví to slovinské opět kladlo na oblast Balkánu větší důraz, což je pochopitelné, zejména z hlediska přímého sousedství této oblasti se Slovinskem.

Pozornost chtělo předsednictví také věnovat implementaci tzv. Černomořské synergie (Black Sea Synergy),[82] která zahrnuje Turecko, Rusko, Arménii, Ázerbájdžán, Gruzii, Moldávii a Ukrajinu, s těmito státy tedy měla probíhat jednání o této strategii. Dalším prioritním tématem byl pro předsednictví Barcelonský proces, kdy chtělo dále posilovat partnerství se zeměmi v něm zahrnutými.[83] Státy z oblasti Černého moře byly už jednou zmiňovány v případě rakouského předsednictví, posléze byly ale opět z agendy vynechány. Slovinské předsednictví tedy díky strukturaci agendy opět zdůraznilo důležitost těchto států, a to ještě v mnohem větší míře než u předchozího Rakouska.

Dále se předsednictví angažovalo v oblasti zemí střední Asie, kdy měly být připraveny národní programy a implementována strategie EU pro střední Asii. V rámci summitu měla také proběhnout jednání se zeměmi Latinské Ameriky a Karibiku, zaměřená zejména na otázky udržitelného rozvoje a sociálních otázek. V porovnání s předchozím portugalským předsednictvím byl ale strukturací agendy této oblasti věnován mnohem menší prostor. Zmíněna byla i jednání s USA, Ruskem a Japonskem. Předsednictví se hodlalo nadále angažovat v kooperaci s mezinárodními partnery v podpoře pokroku v oblasti Blízkého východu, Íránu, Iráku, Asie a Afriky. Hodlalo nadále pokračovat v plnění rozvojových cílů milénia.[84]

Slovinské předsednictví ve svých prioritách využilo zejména strukturace agendy, kdy opět vyzdvihlo důležitost oblasti Balkánu a také oblasti kolem Černého moře, které byly pro něj spolu s oblastí Středomoří, na kterou je zaměřen Barcelonský proces, prioritami. V tomto případě se tedy opět potvrdila výzkumná otázka, kdy si Slovinsko zvolilo jako prioritní státy

---

[81] *Slovenian Presidency Programme Si.nergy for Europe January – June 2008*, [online], 2008, [cit. 2010-04-16].

[82] **Černomořská synergie** - Iniciativa, která byla oficiálně spuštěna v roce 2008, doplňuje Východní partnerství, ale na rozdíl od něj se nesoustředí na politickou spolupráci či ekonomickou integraci, ale spíše na rozvoj regionální spolupráce v oblasti kolem Černého moře. Je součásti Evropské politiky sousedství, je otevřena pro všechny státy daného regionu. Zahrnuje Turecko, Rusko, Arménii, Ázerbájdžán, Gruzii, Moldávii a Ukrajinu. Zaměřuje se zejména na sektory životního prostředí, dopravy a energie. (*Black Sea Synergy*, [online], 15. 03. 2010, [cit. 2010-04-16]).

[83] Blíže: *Slovenian Presidency Programme Si.nergy for Europe January – June 2008*, [online], 2008, [cit. 2010-04-16].

[84] *tamtéž.*

ty, které jsou mu regionálně blízké, a naopak upozadilo ty, ke kterým nemá žádný významný geografický či historický vztah jako např. země Latinské Ameriky.

11. Předsednictví Francie (červenec – prosinec 2008)

11.1 Zahraniční politika

Francie se dlouhodobě zajímá o oblast Středomoří, upozorňuje na nutnost užší spolupráce EU a tohoto regionu. Snaží se také částečně neutralizovat vliv USA v této oblasti zapojením států do politik EU.[85] Francouzská politika vůči arabskému světu a Africe je poněkud dvouznačná, na jednu stranu se Francie staví do role advokáta arabského a rozvojového světa, na druhé si ale zakládá na dobrých vztazích s Izraelem. Tradiční vazby Francie v Africe nahrazuje částečně svými aktivitami Čína.[86] Vztahy s USA nejsou příliš idylické, často se rozchází ve svých zájmech. Po konci studené války postupně slábl vliv Francie ve světě, částečně i ve prospěch právě USA jako v případě války v Perském zálivu či Jugoslávii, kde se angažovala s nevelkým úspěchem. Liší se ve vnímání problémů i v názorech na jejich řešení např. v případě Iráku, Blízkého východu atd. [87]

11.2 Analýza priorit předsednictví

V rámci politik rozšiřování a sousedství se chtělo předsednictví zaměřit jednak na pokračování jednání s Chorvatskem a Tureckem, dále pak podporovat země západního Balkánu v jejich směřování k Evropě a speciální pozornost chtělo věnovat situaci v Kosovu. Předsednictví také hodlalo zahájit Unii pro Středomoří na summitu v Paříži, chtělo tak navázat na úspěchy barcelonského procesu. Unie pro Středomoří[88] měla dát nový rámec a impuls dialogu mezi EU a Středomořím. Partnerství chtělo předsednictví rozvíjet zejména v rámci specifických regionálních projektů, zaměřených na dekontaminaci Středomoří, energii, civilní obranu a dopravu. Dále chtělo předsednictví dokončit práci na definici pokročilého

---

[85] Tomalová, E.: *Francie a jižní dimenze Evropské politiky sousedství*, Mezinárodní politika 4/2007, roč. XXXI, str. 9-11.

[86] Nekvapil, V.: *Evropa a Blízký východ v politice nového francouzského prezidenta*, Mezinárodní politika 6/2007, roč. XXXI, str. 15-16.

[87] Vilímek, P.: *Francouzsko-americké vztahy: možnosti a limity spolupráce v Sarkozyho éře*, Mezinárodní politika 6/2007, roč. XXXI, str. 12-15.

[88] **Unie pro Středomoří** – nahrazuje Barcelonský proces, byla založena v roce 2008, zahrnuje všechny členské země EU a 16 zemí z oblasti Středomoří a Blízkého východu (např. Izrael, Libyi, Maroko, Tunisko…). Cílem bylo oživit proces spolupráce a strategického partnerství s těmito zeměmi. Staví na Barcelonském procesu a dále ho prohlubuje. Zaměřuje se jak na životní prostředí, tak na dopravu, energie nebo byznys. (*The Euro-Mediterranean Partnership, [*online], 12. 3. 2010, [cit. 2010-04-26]).

statutu pro Maroko vzhledem k EU, což by mohlo posloužit jako vodítko pro další země regionu. Předsednictví hodlalo posílit i vztahy s Izraelem.[89] V důrazu na oblast Středomoří se jednoznačně jedná o strukturaci agendy, kdy se sice tato oblast objevovala i v předchozích programech, ale nebyla popisována tak důkladně a nepřinášela nové iniciativy.

V rámci východní dimenze hodlalo předsednictví jednat jak s Ukrajinou, jako strategickým partnerem EU, tak také s Ruskem. Dále chtělo předsednictví pokračovat v implementaci strategie EU pro oblast střední Asie, zejména v oblasti energetické bezpečnosti.[90]

Předsednictví chtělo nadále pokračovat ve spolupráci a podpoře Afriky, zejména v oblastech míru, bezpečnosti, migrace, přístupu k energiím adaptaci na klimatické změny. Další oblastí zájmu předsednictví pak byla Asie, konkrétně země ASEMu, chtělo rozvíjet dialog a spolupráci v rámci politiky a ekonomie a také na úrovni globálních témat jako lidská práva nebo globální oteplování. Dále chtělo předsednictví posilovat vztahy s USA a Kanadou. Hodlalo také jednat se zeměmi Latinské Ameriky v rámci Mercosuru, Andského paktu a střední Ameriky. V rámci summitu chtělo předsednictví dále rozvíjet vztahy s Brazílií a také posílit vztahy s Mexikem. Předsednictví chtělo také věnovat pozornost Iráku a státům z oblasti Perského zálivu.[91]

Francouzské předsednictví pomocí tříbení agendy opět upozadilo oblast kolem Černého moře, která byla upřednostňována předchozím slovinským předsednictvím. Naopak se francouzské předsednictví zaměřilo na jemu geograficky blízkou oblast Středomoří, pro kterou dokonce navrhlo novou iniciativu. Speciálně pak zmínilo Maroko, na které má historické vazby. Větší důraz také předsednictví kladlo na spolupráci s asijskými zeměmi. Naopak nezmiňovalo příliš obsáhle oblast Balkánu. I v rámci francouzského předsednictví se tedy potvrdila preference jemu geograficky a historicky blízkých zemí zejména v oblasti Středomoří.

---

[89] *French Presidency of the Council of the European Union, Work programme*, [online], 2008, [cit. 2010-04-16].
[90] Vilímek, P.: *Francouzsko-americké vztahy: možnosti a limity spolupráce v Sarkozyho éře*, Mezinárodní politika 6/2007, roč. XXXI, str. 12-15.
[91] tamtéž.

12. Předsednictví České republiky (leden – červen 2009)

12.1 Zahraniční politika

Zahraniční politika České republiky se zaměřuje jednak na EU a proces integrace, dále pak na transatlantickou vazbu s USA, ta je spojena zejména s tématem zajištění bezpečnosti. Tradičním partnerem je pro Českou republiku Rusko, důležitým tématem ve vzájemných vztazích je hlavně energetická bezpečnost.[92] Po revoluci se česká zahraniční politika zaměřovala spíše na Západ a na začlenění do struktur NATO a EU. Po dosažení těchto cílů se částečně přeorientovala a jednou z hlavních priorit se stala oblast západního Balkánu. Země tohoto regionu mají pro Českou republiku jak strategický význam, kdy je v jejím zájmu co největší stabilita regionu, tak ekonomický.[93] Stejně jako v případě oblasti Balkánu se orientace české zahraniční politiky na východ začala posilovat až kolem roku 2000, tedy ještě později než orientace na Balkán. Postupně došlo k lepší formulaci východní politiky, jak obsahovému vymezení zaměřenému na demokratizaci východního regionu a na lidskoprávní aspekty, tak geografickým prioritám, kterými jsou Bělorusko, Moldavsko, Ukrajina a Gruzie.[94]

12.2 Analýza priorit předsednictví

Jako hlavní prioritu si české předsednictví ve své zahraničněpolitické agendě stanovilo posilování spolupráce mezi EU a státy východní Evropy a jižního Kavkazu v rámci tzv. Východního partnerství. Chtělo tak posílit novou ucelenou posílenou politiku EU zaměřenou na tuto oblast, chtělo tak ještě zvýšit regionální spolupráci. Na úrovni bilaterálních vztahů bylo hlavní prioritou pro předsednictví jednání s Ukrajinou o hlubší dohodě o vzájemných vztazích, dále pak jednání s Moldavskem o nové dohodě o vzájemných vztazích. Intenzivně se hodlalo předsednictví věnovat i vztahům s Gruzií, Ázerbájdžánem a Arménií a snažit se uzavřít nové posílené dohody; hodlalo sledovat pokrok u zemí jižního Kavkazu, implementaci dohod. Zvýšenou pozornost pak chtělo předsednictví věnovat urovnání gruzínského konfliktu při zachování principu suverenity a teritoriální integrace Gruzie. Chtělo také podpořit postupný rozvoj vztahů mezi EU a Běloruskem, zahájit s ním konstruktivní dialog a

[92] Vondra, A.: *Česká zahraniční politika: tři principy, trojí směřování a tři témata*, Mezinárodní politika, 11/2006 Ročník XXX, str. 17-19.
[93] Zrno, M.: *Český díl odpovědnosti vůči Balkánu*, Mezinárodní politika, 11/2006, roč. XXX, str. 15 – 17.
[94] Kratochvíl, P.: *Existuje česká východní politika?,* Mezinárodní politika, 4/2007, roč. XXXI, str. 16 – 19.

podporovat v Bělorusku občanskou společnost.[95] Tato orientace na východní dimenzi je jasným příkladem strukturace agendy, kdy opět už sice vztahy s těmito zeměmi byly zmiňovány dříve, ale ne tak obsáhle. Mírně srovnatelné je předsednictví Slovinska, které rovněž na tyto země kladlo důraz.

Předsednictví také hodlalo pokračovat ve vztazích s Ruskem. Předsednictví chtělo jednat o nové dohodě o partnerství a spolupráci. V odpovědi na podle něj nepřiměřenou reakci Ruska při konfliktu v Gruzii chtělo lépe porozumět ruskému vnitřnímu vývoji, zájmům a směřování. Předsednictví chtělo iniciovat spolupráci expertů na Rusko napříč EU, to mělo mít za výsledek identifikaci společných východisek politiky k Rusku. Podle českého předsednictví si měla EU zachovat jednotu a vystupovat směrem k Rusku jedním hlasem. Předsednictví zmínilo i důležitost energetické bezpečnosti jednak z pohledu EU, ale i směrem k zemím zahrnutým do Východního partnerství.[96] Důležitost vztahů s Ruskem se objevuje ve všech předsednických programech, poprvé se ale objevuje výrazná snaha porozumět i jeho vnitřnímu fungování a zaujmout vůči němu společný postoj, dalo by se tedy říct, že i zde se jedná o strukturaci agendy.

Dále se chtělo předsednictví zasadit o další rozvoj transatlantické spolupráce s USA, a to i v kontextu posílení spolupráce ve třetích zemích. V rámci dialogu s USA byly pro předsednictví prioritou Blízký východ, Afghánistán, Pákistán a vztahy s Ruskem. Chtělo dále posilovat i vztahy s Kanadou.[97]

V rámci oblasti Středomoří hodlalo české předsednictví navázat na kroky předchozího francouzského předsednictví, dále také jednat přednostně se zeměmi, které plní závazky vyjednané s EU. Plánovalo také připravit nový akční plán pro Izrael a potvrdit jeho pozici důležitého partnera EU. V programu zmínilo i vztahy s Asií, Pacifikem, Latinskou Amerikou a Afrikou. Jako významné označilo jednání s Japonskem, Korejskou republikou, Rio skupinou, ASEAN, ASEM.[98]

U českého předsednictví lze v jeho prioritách jasně vypozorovat výraznou orientaci na východ. Jako prioritní uvedlo šest zemí zahrnutých v tzv. Východním partnerství. Vůbec největší prostor je věnován vztahům s Ruskem, u kterých šlo dál, než předchozí předsednictví a snažilo se dokonce iniciovat expertní debatu o postojích EU k Rusku a zajistit jednotný

---

[95] Blíže:*Pracovní program českého předsednictví, Evropa bez bariér* [online], 2009, [cit. 2010-04-16].
[96-98] tamtéž.

postoj EU. Důležité byly pro předsednictví i vztahy s USA. Ostatní země a oblasti nebyly zmiňovány v takové míře a natolik obsáhle. I v případě České republiky se tedy potvrdilo, že jako prioritu si vybrala země jí regionálně blízké, anebo ty, se kterými ji pojí historické vazby, což jsou bývalé státy SSSR na Kavkaze, nebo i USA. České předsednictví využilo zejména strukturací agendy, kdy vyzdvihlo země z východního regionu, v ostatních oblastech výrazně nevypustilo nějakou politiku předchozího francouzského předsednictví, i když se např. Středomořím nehodlalo zabývat natolik intenzivně jako právě francouzské předsednictví.

13. Předsednictví Švédska

13.1 Zahraniční politika

Švédsko se ve své zahraniční politice zaměřuje jednak na Skandinávii a Baltské státy, snaží se podporovat bližší spolupráci těchto států. Jednou z oblastí spolupráce je boj se zločinem a zlepšení situace životního prostředí Baltského moře.[99] Je zastáncem posilování EU jako globálního aktéra schopného čelit výzvám světové politiky. Podporuje také sousedské politiky EU, zejména vůči Ukrajině, se kterou se snaží prohlubovat spolupráci. Důležitým partnerem je i Rusko. Mezi priority jeho zahraniční politiky patří i oblast Balkánu a Blízký východ.[100] Aktivně participuje na multilaterálních snahách např. v rámci OSN o řešení globálních problémů jako oteplování planety, hospodářské pomoci, odzbrojení, lidských práv a životního prostředí. Životní prostředí je ostatně jedno z hlavních témat pro Švédsko a promítá ho i do zahraniční politiky.[101]

13.2 Analýza priorit předsednictví

Jednou z priorit Švédka byla oblast Baltského moře a státy v této oblasti, ty jsou ale až na jeden členy EU, nejedná se tedy plně o oblast zahraniční politiky EU. Zájmem bylo jednak životní prostředí a snaha vyčistit a zabránit dalšímu znečišťování moře, nebo také zvýšit potenciál k růstu regionu a zlepšit boj s příhraničním zločinem.[102]

Švédsko se chtělo zaměřit jednak na východní partnerství, tedy na Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzii, Moldávii a Ukrajinu. Předsednictví chtělo zvýšit integraci v

[99] Government Offices of Sweden, *The Nordic and Baltic Sea region*, [online], 18. 2. 2008, [cit. 2010-04-25].
[100] *Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2008*, [online], 13. 2. 2008, [cit. 2010-04-25].
[101] Eriksson, M: *Demokracie a politický systém země tří korunek*, [online], 10. 1. 2001, [cit. 2010-04-25].
[102] *Work programme for the Swedish Presidency of the EU*, [online], 23. 6. 2009, [cit. 2010-04-16].

oblasti obchodu, migrace a legislativy. Toto partnerství chtělo dále konsolidovat mimo jiné díky nově multilaterální kooperaci, jednáním o asociačních dohodách a volném obchodu a udělat kroky k zajištění mobility obyvatel.[103] V tomto směřování navázalo švédské předsednictví na předcházející předsednictví české.

Prioritou byla pro předsednictví jednání s Ukrajinou o asociační dohodě. Důležitá byla rovněž spolupráce se zeměmi Středozemí. Posílení role EU jako globálního aktéra mělo také napomoci další rozšiřování, a také vyřešení kyperského problému. V oblasti Balkánu se chtělo předsednictví zaměřit hlavně na Bosnu a Hercegovinu a její politické reformy a Kosovo a jeho reformní procesy. Chtělo se také zasadit o liberalizaci víz pro občany ze západního Balkánu. Za strategicky významné považovalo předsednictví i vztahy s Ruskem, chtělo pokračovat v dialogu o lidských právech a nevyřešených konfliktech.[104] Orientace na Rusko je opět kontinuální po českém předsednictví, i zde je mu věnován poměrně velký prostor, i když iniciativa českého předsednictví byla přece jen větší.

Dále chtělo předsednictví posílit transatlantickou spolupráci, vyvinout novou a prohloubit stávající politickou a ekonomickou spolupráci v oblastech klimatu a energií, míru a bezpečnosti a transatlantického trhu bez bariér. V rámci summitu měla probíhat také jednání s Brazílií, Indií, Čínou. Předsednictví hodlalo jednat i s Afghánistánem, Pákistánem, státy Blízkého východu, Iránem a Afrikou.[105]

V případě švédského předsednictví nelze pozorovat moc velké zásahy do agendy, oblasti politik se více či méně překrývají s prioritními oblastmi předchozího českého předsednictví. Primární oblastí byla pro předsednictví jednak oblast kolem Baltu, výrazná byla orientace na východní partnerství a Rusko a pak také na spolupráci s Norskem. Švédsko tedy jako prioritu zvolilo oblast na východ od země, zejména u Ruska se jedná o zemi regionálně blízkou.

---

[103] Blíže: *Work programme for the Swedish Presidency of the EU*, [online], 23. 6. 2009, [cit. 2010-04-16].
[104-105] tamtéž.

14. Tabulky

Následující tabulky shrnují analýzu programů a ukazují jednak srovnání zahraničně politických priorit a priorit předsednictví v tabulce č. 1 a zásahy předsednictví do agendy pomocí dostupných nástrojů v tabulce č. 2.

Tabulka č. 1

Předsednictví	Zahraničněpolitické priority	Priority předsednictví
Lucembursko	Benelux, EU	Balkán, Rusko, USA, Afrika
Velká Británie	USA, Commonwealth	Afrika, Rusko, Ukrajina, USA
Rakousko	východní Evropa, Balkán, Rusko, Středomoří	Balkán, Rusko, Ukrajina
Finsko	Rusko, Skandinávie	Rusko, Balkán, Norsko, Island, USA
Německo	USA, Rusko	Balkán, Rusko, USA, Čína
Portugalsko	Alžírsko, Maroko, Subsaharská Afrika, bývalé kolonie	Brazílie, Středomoří, Afrika, Latinská Amerika, střední Amerika
Slovinsko	Balkán	Balkán, Turecko, Rusko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzii, Moldávii a Ukrajina, Středomoří
Francie	Středomoří, Afrika, Izrael	Středomoří, Maroko, Ukrajina, Rusko,
Česká republika	USA, Rusko, Balkán, Bělorusko, Moldavsko, Ukrajina, Gruzie	Ukrajina, Moldavsko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Rusko, Bělorusko, USA
Švédsko	Skandinávie, Baltské státy, Ukrajina, Rusko, Balkán, Blízký východ	Skandinávie, Ukrajina, Moldavsko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Středozemí, Kypr, Rusko

Tabulka č. 2

Předsednictví	Nová témata	Strukturování	Tříbení
Lucembursko	Japonsko	Balkán	Jižní Korea
Velká Británie		Afrika, Rusko, Ukrajina, USA	
Rakousko	Moldavsko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Bělorusko		
Finsko	Norsko, Island,		Moldavsko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Bělorusko
Německo	střední Asie, Libanon	Čína	Norsko, Island,
Portugalsko	Brazílie	Středomoří	
Slovinsko		Turecko, Rusko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Moldávie a Ukrajina,	
Francie	Maroko	Středomoří	Turecko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Moldávie
Česká republika		Bělorusko, Rusko, Moldavsko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie,	
Švédsko		Skandinávie	

15. Závěr

V úvodní části práce objasnila, jak mohlo předsednictví Rady EU ovlivnit zahraničněpolitickou agendu EU. Jak se ukázalo v následné analýze jednotlivých programů, všechny popsané nástroje (strukturace, tříbení, určování) předsednictví aktivně využívala, některé země jako Francie nebo Portugalsko, výrazněji, jiné méně. Z analýz ale jasně vyplývá, že předsednictví měla před platností Lisabonské smlouvy na agendu velký vliv a v mnoha případech se jim podařilo prosadit do agendy své priority, které byly přijaty i následujícími předsednictvími jako součást agendy. Nejvýrazněji je to vidět na příkladu států Ukrajina, Moldavsko, Arménie, Ázerbájdžán a Gruzie, které prosadilo do agendy Rakousko a následně je převzaly jako důležitou součást agendy I Slovinsko, Česká republika a Švédsko. Portugalsku se také podařilo založit tradici summitů s Brazílií.

Opakujícím se trendem byla orientace na oblast západního Balkánu. U zemí, které mu leží blíže, jako Slovinsko nebo Česká republika byl zájem ještě o něco zvýšený. Tento všeobecný zájem o oblast Balkánu lze vysvětlit jeho relativní blízkostí všem zemím EU, ty mají zájem o zachování stability v tomto regionu, výkyvy a případný konflikt by totiž mohli mít dopad na celou Evropu. To stejné platí o Rusku, které se také vyskytovalo ve všech programech, je nejvýznamnějším sousedem EU, je tedy pochopitelné, že je mu věnován velký prostor, a to zejména u států, které jsou na něm z velké části energeticky závislé jako Česká republika.

Regionální priority zemí v rámci programu předsednictví se když ne úplně, tak alespoň částečně, překrývaly s prioritami zahraniční politiky jednotlivých zemí. Výzkumná otázka, která byla položena na začátku, že si státy vybírají priority své zahraničněpolitické agendy vzhledem k příslušnosti k regionu, že tedy preferují zejména regiony, na kterých mají geografický a strategický zájem, případně historické vazby, se potvrdila u všech předsednictví. Všechna volila jako své priority státy jim regionálně blízké, případně s historickými vazbami např. u bývalých kolonií nebo v návaznosti na společnou historii např. u postkomunistických států ve vztazích s Ruskem. Předsednictví se často snažila iniciovat pro tyto své preferované země nebo regiony nové politiky jako v případě Francie nebo Portugalska.

Práce tedy potvrdila to, že předsednické státy měly značný vliv na agendu EU a tento vliv většina z nich využila velkou měrou. Předsednictví využila dostupné nástroje a prosadila

své prioritní geograficky nebo historicky blízké země, mnohé pak zůstaly v prioritních politikách EU i nadále po skončení předsednictví.

Dnes, kdy už platí Lisabonská smlouva, jsou bývalé nástroje a možnosti zemí minimalizovány. EU se vydala cestou více koherentní zahraniční politiky s jednotným představitelem. Tento krok má samozřejmě své výhody i nevýhody. Za nevýhodu by se dalo považovat to, že v budoucnu se již pravděpodobně nestane, že by země mohly tak výrazně zasahovat do zahraničněpolitické agendy a iniciovat politiky EU zaměřené na jejich prioritní oblasti, což může být pro EU nevýhodou v tom, že se může jednat o oblast do té doby opomíjenou ale potencionálně významnou. Tato iniciační pravomoc předsednictví je tedy pryč, nezbývá než sledovat, co nového přinese do zahraniční politiky EU stálý předseda Evropské rady a Vysoký představitel pro zahraniční a bezpečnostní politiku.

16. Použité zdroje

16.1 Primární

- *Draft Operational Programme of the Council for 2005 submitted by the incoming Luxembourg and United Kingdom Presidencies*, [online], 2. 12. 2004, [cit. 2010-04-02], dostupné z: (http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st15/st15503.en04.pdf).

- *„Europe – succeeding together "Presidency Programme, 1 January to 30 June 2007*, [online], [cit. 2010-04-05], dostupné z: (http://www.eu2007.de/en/The_Council_Presidency/Priorities_Programmes/index.html).

- *French Presidency of the Council of the European Union, Work programme*, [online], 2008, [cit. 2010-04-16], dostupné z: (http://ue2008.fr/PFUE/lang/en/accueil/presidence_du_conseil/presidence_francaise.html).

- *Operační program Rady pro rok 2006, předložený nastupujícím rakouským a finským předsednictvím*, [online], 22. 12. 2005, [cit. 2010-04-03], dostupné z: (http://register.consilium.eu.int/pdf/cs/05/st16/st16065.cs05.pdf).

- *Preliminary Agenda for Finland's Presidency of the EU*, [online], 24. 5. 2006, [cit. 2010-04-04], dostupné z: (http://www.eu2006.fi/THE_PRESIDENCY/EN_GB/PRESIDENCY_AGENDA/INDEX.HTM

- *Portuguese Presidency of the Council a Stronger Union for a better world July - December 2007*, [online], 2007, [cit. 2010-04-16], dostupné z: (http://www.eu2007.pt/UE/vEN/Presidencia_Conselho/PriorPPUE/).

- *Pracovní program českého předsednictví, Evropa bez bariér,* [online], 2009, [cit. 2010-04-16], dostupné z: (http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/program-a-priority-478/).

- *Priorities for the UK Presidency of the EU 2005*, [online], [cit. 2010-04-02], dostupné z: (http://www.number10.gov.uk/Page7772).

- *Slovenian Presidency Programme Si.nergy for Europe January – June 2008*, [online], 2008, [cit. 2010-04-16], dostupné z:

(http://www.eu2008.si/en/The_Council_Presidency/Priorities_Programmes/index.html).

- *The Luxembourg Presidency of the council of the European Union*, *The Presidency's Priorities,* [online], 31. 3. 2005 [cit. 2010-04-01], dostupné z: (http://www.eu2005.lu/en/presidence/priorites_et_pgm/priorites/index.html).

- *UK Presidency of the Council July-December 2005, Presidency priorities* [online], [cit. 2010-04-02], dostupné z: (http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/ukpresidency2005_/ukpresidency2005_en.pdf).

- *Work programme for the Swedish Presidency of the EU*, [online], 23. 6. 2009, [cit. 2010-04-16], dostupné z: (http://www.se2009.eu/en/the_presidency/work_programme/work_programme_for_the_swedish_presidency_of_the_eu).

16.2 Sekundární

16.2.1 Monografie

- Fiala, P., Pitrová, M.: *Evropská unie.* 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s.

- Kaniok, P.: *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008, 173 s.

- Tallberg, J.: *Leadership and Negotiation in the European Union,* University Press, Cambridge 2006, 280 s.

16.2.2 Sborníky

- Beneš, V.: *Diskursivní analýza*, in: Drulák, P. (eds.) a kol.: *Jak zkoumat politiku*, 1. vyd., Praha, Portál 2008, str. 92-124.

- Bengtsson, R.: *The Council Presidency and external representation*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, Routledge, London 2003, str. 55-70.

- Elgström, O.: *Introduction*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, Routledge, London 2003, str. 1-18.

- Elgström, O., Tallberg, J.: *Conclusion: rationalist and sociological perspectives on the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, Routledge, London 2003, str. 191-205.

- Tallberg, J.: *The agenda-shaping powers of the Council Presidency*, in: Elgström, O. (eds.): *European Union council presidencies: a comparative perspective*, Routledge, London 2003, str. 18-37.

- Wallace, H.: *EC membership and the presidency: a comparative perspective*, in: O'Nuallain C.O. (eds.): *The Presidency of the European Council of Ministers. Impacts and Implications for* National Governments, Croom Helm, London 1985, str. 261-79.

16.2.3 Články z časopisu

- Kratochvíl, P.*: Existuje česká východní politika*?, Mezinárodní politika, 4/2007, roč. XXXI, str. 16 – 19.

- Nekvapil, V.: *Evropa a Blízký východ v politice nového francouzského prezidenta*, Mezinárodní politika 6/2007, roč. XXXI, str. 15-16.

- Pitrová, M., Kaniok, P.: *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*, Mezinárodní vztahy, roč. XL., č. 3, 2005, str. 5-23.

- Tomalová, E.: *Francie a jižní dimenze Evropské politiky sousedství*, Mezinárodní politika 4/2007, roč. XXXI, str. 9-11.

- Vilímek, P.: *Francouzsko-americké vztahy: možnosti a limity spolupráce v Sarkozyho éře*, Mezinárodní politika, 6/2007, roč. XXXI, str. 12-15.

- Vondra, A.: Česká zahraniční politika: tři principy, trojí směřování a tři témata, Mezinárodní politika, 11/2006 Ročník XXX, str. 17-19.

- Zrno, M.: *Český díl odpovědnosti vůči Balkánu*, Mezinárodní politika, 11/2006, roč. XXX, str. 15 – 17.

16.2.4 Články z online časopisu

- Bengtsson, R., Elgström, O., Tallberg, J.: *Silencer or Amplifier? The European Union Presidency and the Nordic Countries,* Scandinavian Political Studies, vol. 27, no. 3, September 2004, str. 311-334, dostupné z: (http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=14118404&site=)

- Hey, J. A. K.: *Luxembourg's Foreign Policy: Does Small Size Help or Hinder?*, Innovation: The European Journal of Social Sciences, Vol. 15 Issue 3, September 2002, str. 211-225, dostupné z: (http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=8738182&site=ehost-live).

- Hood, F.: *Atlantic Dreams and European Realities: British Foreign Policy After Iraq,* Journal of European Integration, Vol. 30 Issue 1, March 2008, str. 183-197, dostupné z: (http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=31579571&site=ehost-live).

- Chivvis, Ch. S., Rid, T.: *The Roots of Germany's Russia Policy*, Survival, Vol. 51 Issue 2, April –May 2009, str. 105 – 122, dostupné z: (http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=37184538&site=ehost-live).

- *Republic of Austria*, Background Notes on Countries of the World 2003, April 2003, dostupné z: (http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=9481532&site=ehost-live).

- Rudolf, P.: *The Myth of the 'German Way': German Foreign Policy and Transatlantic Relations*, Survival, Vol. 47 Issue 1, spring 2005, str. 133-152, dostupné z: (http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=16680292&site=ehost-live).

- Wallace, W.: *The collapse of British foreign policy*, International Affairs, Vol. 81 Issue 1, January 2005, str. 53-68, dostupné z: (http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=15751201&site=ehost-live).

16.2.5 Online dokumenty

- *Black Sea Synergy*, [online], 15. 03. 2010, [cit. 2010-04-16], dostupné z: (http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/78&type=HTML).

- da Cruz, A. M.: *The Main Lines of Portuguese Foreign Policy*, [online], Lisbon, 18 June 2002, [cit. 2010-04-24], dostupné z: (http://www.un.int/portugal/foreignpolicy.htm).

- *Dutch Presidency: Priorities [Archived],* [online], 3. 7.2004, [cit. 2010-04-05], dostupné z: (http://www.euractiv.com/en/future-eu/dutch-presidency-priorities-archived/article-117466).

- Eriksson, M: *Demokracie a politický systém země tří korunek*, [online], 10. 1. 2001, [cit. 2010-04-25], dostupné z: (http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=306).

- Euractiv*: Slovenia, Croatia PMs sign border arbitration deal,* [online], 4. 11. 2009, [cit. 2010-04-26], dostupné z: (http://www.euractiv.com/en/enlargement/slovenia-croatia-pms-sign-border-arbitration-deal/article-187031).

- Federal Ministry for European and International Affairs: *Foreign Policy,* [online], [cit. 2010-04-12], dostupné z: (http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry/foreign-policy.html).

- Government Offices of Sweden: *The Nordic and Baltic Sea region*, [online], 18. 2. 2008, [cit. 2010-04-25], dostupné z: (http://www.sweden.gov.se/sb/d/10275/a/97822).

- Haukkala, H.: *Finnish foreign policy: a brief intro*, [online], March 2010, [cit. 2010-04-22], dostupné z: (http://finland.fi/Public/default.aspx?contentid=160121&nodeid=41805&culture=en-US).

- Ministry of Foreign affairs, *Foreign policy,* [online], 2010, [cit. 2010-04-24], dostupné z: (http://www.mne.gov.pt/mne/en/infopolitica/polexternas/).

- Ministry of Foreign affairs: *Slovenia and the European Union*, [online], [cit. 2010-04-25], dostupné z: (http://www.mzz.gov.si/en/foreign_policy/slovenia_and_the_european_union/).

- Ministry of Foreign affairs*: Regional cooperation,* [online], [cit. 2010-04-25], dostupné z: (http://www.mzz.gov.si/en/foreign_policy/regional_cooperation/).

- Obecná zpráva o činnosti Evropské Unie: *Politika sousedství*, [online], 2005, [cit. 2010-04-02], dostupné z: (http://europa.eu/generalreport/cs/2005/rg97.htm).

- *Proces stabilizace a přidružení*, [online], [cit. 2010-04-02], dostupné z: (http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/accession_process/how_does_a_country_join_the_eu/sap/index_cs.htm).

- *Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2008*, [online], 13. 2. 2008, [cit. 2010-04-25], dostupné z: (http://www.sweden.gov.se/sb/d/5304/a/98015).

- *Středoevropská iniciativa*, [online], 11. 12. 2008, [cit. 2010-04-25], dostupné z: (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/cei_stredoevropska_iniciativa/index.html).

- *The Euro-Mediterranean Partnership,* [online], 12. 3. 2010, [cit. 2010-04-26], dostupné z: (http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/index_en.htm#).

- *The Northern Dimension Policy,* [online], 12. 12. 2009,[cit. 2010-04-26], dostupné z: (http://ec.europa.eu/external_relations/north_dim/index_en.htm#).

- *The Policy: What is the European Neighborhood Policy?*, [online], 12. 12. 2009, [cit. 2010-04-16], dostupné z: (http://ec.europa.eu/world/enp/policy_en.htm#).